

УДК 796.011.1(4-01)

ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ В ШКОЛАХ КРАЇН ЄВРОПИ

Ольга ЖДАНОВА¹, Любов ЧЕХОВСЬКА², Анастасія ФЛЯК²

¹Політехніка Опольська, Польща,

²Львівський державний університет фізичної культури, Україна

Анотація. У статті проаналізовано організацію фізичного виховання у шкільній освіті окремих країн Європи. Проведено порівняння мети і завдань занять, часових обсягів обов'язкової та додаткової рухової активності у шкільних навчальних програмах різних країн. Установлено співвідношення часу уроків фізичного виховання до загальної кількості навчальних годин. Наведено статус уроку фізичного виховання й систему його оцінювання в школах різних країн.

Ключові слова: фізичне виховання, шкільний урок, країни Європи.

Постановка проблеми. В останні десятиліття в різних країнах світу фізичне виховання стало розглядатися як потужний засіб зміцнення здоров'я населення, забезпечення його високої працездатності та якості життя.

Проблеми фізичного виховання дітей знаходяться в полі зору керівників і громадян різних країн. Немає держави, яка залишилася б байдужою до якісного вирішення цієї важливої проблеми, адже фізичне виховання є невід'ємною частиною освіти дітей, у дошкільних установах і школах (Balz, 1992; Naul, 2003; Mei-Kinago-Johansson, 2003; Richter, 2006 та ін.).

Питання організації і методики фізичного виховання в загальноосвітніх школах цікавлять багатьох науковців різних країн. Зокрема, це Е.С Вільчковський (2004), Т.Ю Круцевич (2004), О.С Куц (1995), В.М Лабскір (2003), Л.П. Сергієнко (2001), Б.М. Шиян (1999), С.И. Гуськов, А.П. Зотов (2002), Д.А. Крадман (1973), Z. Krawczyk, A. Malska (1997), T. Lisicki, B. Wilk (2005), J. Pospiech (2001), Z. Jaworsky (2001).

Актуальність дослідження зумовлена цінністю досвіду країн Європи в реформуванні системи фізичного виховання школярів для вдосконалення названої системи в сучасній Україні.

Мета дослідження – вивчити особливості організації фізичного виховання в школах окремих країн Європи.

Методи дослідження: аналіз і узагальнення літературних джерел, нормативних документів, системно-функціональний аналіз.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фізичне виховання є обов'язковим предметом у початкових і середніх школах Європейських країн. У його організаційних засадах є багато спільного, однак під час дослідження були виявлені деякі відмінності щодо проведення фізичного виховання учнів у школах різних країн.

Упродовж останнього десятиліття в багатьох європейських країнах проведено освітні реформи. Зокрема, вони стосувалися кількості шкільних годин фізичного виховання. Зазначимо, що названа кількість збільшилася в школах лише 16% країн, залишилася незмінною у школах 68%, а у школах 16% країн – кількість год шкільного фізичного виховання зменшилася [7, 8, 9, 15].

Усі Європейські країни визнають важливість шкільного фізичного виховання. У більшості країн Західної Європи мета й завдання фізичного виховання формулюються на державному (Бельгія, Італія, Люксембург, Португалія, Франція), регіональному (Німеччина, Іспанія, Швейцарія) або на місцевому рівнях [1, 10, 11, 12]. Фізичне виховання виступає обов'язковою, незамінною складовою загального виховання. Саме тому в школі воно повинно сприяти поліпшенню підготовленості та зміцненню здоров'я учнів, формувати позитивне ставлення до рухової активності у їхньому подальшому житті. Фізичне виховання в школах європейських країн спрямовано не стільки на розвиток фізичних умінь і навичок, скільки на формування особистих інтересів при організації активного дозвілля й відпочинку школярів [13, 14, 15].

Мета й завдання шкільного фізичного виховання подібно сформульовані в більшості країн, однак у деяких з них вони доповнені з урахуванням національних особливостей. Зокрема, фізичне виховання не розглядається тільки як засіб поліпшення кондицій і фізичних здібностей. Воно містить емоційну і соціальну складову, когнітивні процеси, мотиваційні та моральні аспекти. Так, практично, всі країни виокремлюють фізичний, особистісний та соціальний розвиток молодих людей як свої завдання фізичного виховання. Серед основних завдань фізичного виховання також є сприяння гармонійному фізичному та психічному розвитку, задоволення потреб у рухах, сприяння загальному розвитку особистості в інтелектуальній, емоційній, поведінковій, соціальній, а також у тілесній і руховій сферах. Трапляються і такі формулювання завдань, як: опанувати основи популярних видів спорту, формувати вміння приймати самостійні рішення, сприяти зміцненню фізичного здоров'я і загального емоційного стану, поліпшувати якість життя [15].

Окрім вище зазначеного, у країнах Західної Європи до мети й завдань фізичного виховання належать знайомство дітей і молоді з навколишнім середовищем, природою, правилами поведінки під час відпочинку. Рухова активність розглядається як можливість для контактів, узгоджених і кооперативних дій не лише учасників занять, але і за участю вчителів, вихователів, батьків, іншого оточення [15].

Крім того, на уроках фізичного виховання учні здобувають вміння і знання, які можуть використовувати згодом в різних життєвих ситуаціях, такі як уміння працювати в команді, знання принципів «fair play» («чесної гри»), повага до суперника, тощо. [15]

Майже в усіх країнах Європи головною метою фізичного виховання є фізичний, особистий і суспільний розвиток дитини. Більшість країн робить акцент на рекламу здорового способу життя: у школах Фінляндії, Ірландії і Кіпру заняття фізичним вихованням є обов'язковим предметом. Ефективність навчання на уроках фізичного виховання тісно пов'язана з його цілями. У школах деяких країн (Німеччина, Португалія, Великобританія чи Скандинавські країни) застосовують міжпредметний підхід до таких занять. Це означає, що зміст деяких предметів із природничих чи суспільних наук можуть вивчати в рамках уроків фізичного виховання і навпаки, наприклад:

- у школах Чехії, Німеччини і Норвегії на заняттях фізичним вихованням учні знайомляться з правилами дорожнього руху;
- у школах Скандинавських країн на уроках дітей вчать користуватися мапою і знайомлять із основами орієнтування на місцевості;
- у школах Чехії, Греції і Польщі акцентується увага на здобутті знань з олімпійської освіти, зокрема про цінності й символіку олімпійських ігор;
- у школах Словенії вчителі інших предметів переривають уроки на так звану «хвилину для здоров'я». У процесі такої короткої перерви учні виконують прості вправи й активно відпочивають [15, 16].

Фізичне виховання також допомагає зменшити внутрішнє напруження, особливо за допомогою музичного супроводу занять сприяє формуванню естетичної культури.

Навчальна програма для перших класів початкової школи в більшості країн містить: ходьбу, біг, стрибки й кидання, повзання, лазіння, піднімання і перенесення вантажу, метання, вправи для рівноваги, захисту, оволодіння дрібною моторикою і тим самим – розвиток здібностей до дії і пристосування до навколишнього світу. Рівень складності вправи зростає разом із віком учнів.

Навчаючись у середній школі, учні італійських шкіл мають можливість відвідувати додаткові заняття фізичного виховання (максимум 6 год). Найпоширенішими видами спорту, які обирають учні, є заняття на велотреку, плавання, гімнастика, гірськолижний спорт, спортивне орієнтування, а також волейбол, футбол та баскетбол [10].

Типовий перелік видів занять, які проводяться на уроках фізичного виховання в школах країн Європи, подано в табл. 1 і 2. Однак їх статус у школах різних країн є різним. Так, у табл. 1 зазначено види фізичної активності, які є обов'язковими в навчальних програмах шкіл.

Таблиця 1

Обов'язкова фізична активність, передбачена навчальними програмами з фізичного виховання у школах різних країнах [15]

легка атлетика	BE BE BE BG CZ DK DE EE IE EL ES FR IT CY LV LT LU HU MT NL AT PL PT RO SI SK FI SE UK-UK-UK-UK-ENG WLS NR SCT HR IS TR LI NO CH
танці	BE BE BE BG CZ DK DE EE IE EL ES FR IT CY LV LT LU HU MT NL AT PL PT RO SI SK FI SE UK-UK-UK-UK-ENG WLS NR SCT HR IS TR LI NO CH
командні ігри	BE BE BE BG CZ DK DE EE IE EL ES FR IT CY LV LT LU HU MT NL AT PL PT RO SI SK FI SE UK-UK-UK-UK-ENG WLS NR SCT HR IS TR LI NO CH
гімнастика	BE BE BE BG CZ DK DE EE IE EL ES FR IT CY LV LT LU HU MT NL AT PL PT RO SI SK FI SE UK-UK-UK-UK-ENG WLS NR SCT HR IS TR LI NO CH
фітнес	BE BE BE BG CZ DK DE EE IE EL ES FR IT CY LV LT LU HU MT NL AT PL PT RO SI SK FI SE UK-UK-UK-UK-ENG WLS NR SCT HR IS TR LI NO CH
заняття на відкритому повітрі/рекреація	BE BE BE BG CZ DK DE EE IE EL ES FR IT CY LV LT LU HU MT NL AT PL PT RO SI SK FI SE UK-UK-UK-UK-ENG WLS NR SCT HR IS TR LI NO CH
плавання	BE BE BE BG CZ DK DE EE IE EL ES FR IT CY LV LT LU HU MT NL AT PL PT RO SI SK FI SE UK-UK-UK-UK-ENG WLS NR SCT HR IS TR LI NO CH
зимові види спорту	BE BE BE BG CZ DK DE EE IE EL ES FR IT CY LV LT LU HU MT NL AT PL PT RO SI SK FI SE UK-UK-UK-UK-ENG WLS NR SCT HR IS TR LI NO CH
інше	BE BE BE BG CZ DK DE EE IE EL ES FR IT CY LV LT LU HU MT NL AT PL PT RO SI SK FI SE UK-UK-UK-UK-ENG WLS NR SCT HR IS TR LI NO CH
● автономія школи	BE BE BE BG CZ DK DE EE IE EL ES FR IT CY LV LT LU HU MT NL AT PL PT RO SI SK FI SE UK-UK-UK-UK-ENG WLS NR SCT HR IS TR LI NO CH
Країни	BE BE BE BG CZ DK DE EE IE EL ES FR IT CY LV LT LU HU MT NL AT PL PT RO SI SK FI SE UK-UK-UK-UK-ENG WLS NR SCT HR IS TR LI NO CH
ліва сторона ISCED 1	BE BE BE BG CZ DK DE EE IE EL ES FR IT CY LV LT LU HU MT NL AT PL PT RO SI SK FI SE UK-UK-UK-UK-ENG WLS NR SCT HR IS TR LI NO CH
права сторона ISCED 2	BE BE BE BG CZ DK DE EE IE EL ES FR IT CY LV LT LU HU MT NL AT PL PT RO SI SK FI SE UK-UK-UK-UK-ENG WLS NR SCT HR IS TR LI NO CH

Примітка. Дисципліна є обов'язковою в навчальній програмі початкової школи (ISCED 1 – ліва сторона) і середньої школи 1 рівня (ISCED 2 – права сторона)

Слід зазначити, що в деяких країнах визначення статусу фізичного виховання як обов'язкової дисципліни покладено на школу. Серед обов'язкових видів фізичної активності на шкільних уроках найчастіше виступають ігри, особливо – командні.

Як свідчить інформація табл. 2, традиційні види фізичної активності можуть розглядатися у школах деяких країн Європи і як додаткові, які передбачені шкільними навчальними програмами.

До програм шкільного фізичного виховання в окремих країнах Європи вводяться нові або модні види спорту, які також можуть мотивувати учнів займатися фізичною активністю. Так, наприклад Латвія і Литва ввели в програму фізичного виховання софтбол і фрізбі, щоб допомогти розвинути позитивний інтерес учнів до фізичної активності.

Документальний аналіз встановив значні відмінності між школами різних країн щодо кількості годин, відведених на фізичне виховання. У двох третинах європейських країн профільні міністерства визначають мінімальну кількість годин на всі роки освіти. У деяких країнах школи самі вирішують скільки часу відводити на фізичне виховання.

Уже згадане вище зменшення кількості годин на заняття фізичним вихованням у школах окремих країн в останнє десятиріччя можна вважати загальноєвропейською тенденцією поступового зменшення уроків впродовж XX століття. Так, школи Данії зазнали значного скорочення: з 7 до 4 уроків (1937 р.), з 4 до 3 уроків (1958 р.) і з 3 до 2 уроків (1970 р.). Станом на сьогодні, це 2–3 заняття (у 4–6 класах – 3 уроки, у решті – 2 год.) [20]. У Швеції 1900 року кількість уроків скоротилася до 1–2 в основній школі [2], а А. Sollerhed зазначає [23] про скорочення у школах кількості спортивних днів. Однак 1999 року річна кількість годин фізичного виховання збільшилася з 460 до 500 годин, тобто 2 × 50 хв щотижня. У Франції уроки було скорочено з 5 до 3 у 1978 році [25]. Зараз мінімальний обсяг занять у початковій школі становить 6 год на тиждень. У низці шкіл апробується програма, розрахована на 7 год занять і більше. В Австрії 2003 року стандартна кількість (3–4 уроки) в загальноосвітніх школах була зменшена до 2 в молодшій, середній і до 1 уроку – в старшій школі [6, 17].

Таблиця 2

**Додаткова фізична активність у навчальних програмах
із фізичного виховання різних країн [15]**

Дисципліна	BE	BE	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	UK-ENG	UK-WLS	UK-NIR	SCT	HR	IS	TR	LI	NO	CH									
легка атлетика					⊗	⊗	⊗		⊗													⊗	⊗	⊗	⊗												⊗	⊗	⊗								
танці					⊗	⊗	⊗		⊗														⊗	⊗	⊗	⊗													⊗	⊗	⊗						
командні ігри					⊗	⊗	⊗		⊗														⊗	⊗	⊗	⊗														⊗	⊗	⊗					
гімнастика					⊗	⊗	⊗		⊗														⊗	⊗	⊗	⊗															⊗	⊗	⊗				
фітнес				⊗					⊗														⊗	⊗	⊗	⊗																⊗	⊗	⊗			
заняття на відкритому повітрі/рекреація				⊗					⊗														⊗	⊗	⊗	⊗																	⊗	⊗	⊗		
плавання				⊗					⊗														⊗	⊗	⊗	⊗																	⊗	⊗	⊗		
зимові види спорту					⊗	⊗			⊗														⊗	⊗	⊗	⊗																		⊗	⊗	⊗	
інше				⊗					⊗														⊗	⊗	⊗	⊗																			⊗	⊗	⊗
автономія школи	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●

Примітка. Дисципліна є додаткова в навчальній програмі початкової школи (ISCED 1 – ліва сторона) і середньої школи 1 рівня (ISCED 2 – права сторона)

У навчальних планах шкіл Швеції на уроки фізичного виховання відводиться 1 година на тиждень у 1-х класах, 2 години – у 2-х, 3 години – у 3–4-х класах. Крім того, проводиться не менше ніж шість «спортивних днів» впродовж навчального року [15].

У школах Чеської Республіки третій урок у початковій школі часто скасовують або навіть не включають до навчальної програми [22].

Згідно з навчальним планом, у більшості шкіл Німеччини обсяг часу фізичного виховання становить від 2 до 3 годин на тиждень (тобто між 90 і 135 хв. на тиждень) [3].

Вище викладене свідчить, що існують відмінності у тривалості уроків фізичного виховання. Так, на Кіпрі в початкових школах відбувається 2 уроки по 40 хв [24].

В Ірландії, незважаючи на рекомендовані 60 хв на тиждень, урок фізичного виховання не передбачено в усіх початкових школах і тому 75% класів мають урок, який триває менше ніж 30 хв. У середній школі рекомендується 120 хв (90 хв розглядається як мінімум) [18].

У школах Литви шкільна рада встановлює кількість годин (обов'язкових та додаткових). У Законі «Про фізичне виховання та спорт» (1995р.) передбачено 3 уроки фізичного виховання. Однак лише 10% шкіл його виконують, 26% мають 3 уроки лише в 1–4 класах [20].

У Нідерландах немає конкретних настанов щодо кількості уроків фізичного виховання, але є в середньому 90 хвилин на тиждень, тому що заступники директорів шкіл визначають фактичний розподіл годин [4].

У Португалії встановлено проведення 3 уроків фізичного виховання по 30 хв, але лише початкова школа має можливість виконати ці вимоги [5].

У Бельгії на обов'язкові заняття за програмою фізичного виховання відводиться 3 години для учнів віком 6–14 років і 2 години – для 15–18-річних, а також 2 години на тиждень на позаурочні обов'язкові заняття.

У Великобританії діє програма фізичної активності учнів початкових шкіл (вік дітей від 5 до 11 років), що передбачає щоденні заняття. У середніх школах діє програма під назвою «Фізичне виховання як підготовка до життя». Спортивні тренування проводяться в позаурочний час, як правило, наприкінці тижня під керівництвом викладача фізичного виховання [15].

У 1-х класах Німеччини заняття фізичним вихованням проводяться щодня, для решти школярів навчальними планами передбачено 3 уроки фізичного виховання на тиждень по 45 хв. Охочі можуть додатково займатися 2 год на тиждень на факультативі в шкільних спортивних секціях та шкільних добровільних спортивних товариствах, які працюють у тісному контакті зі спортивними клубами. Членство в клубах платне, але коштує недорого.

На уроки фізичного виховання в школах Греції щодня відводиться 2 год, починаючи з 4-го класу (8-річного віку). Заняття проводяться на невеликих майданчиках для колективних ігор. Загальне керівництво шкільним спортом у країні здійснює спеціальний департамент Міністерства освіти. Змагання проводяться для учнів середніх шкіл на трьох рівнях: місцевому, департаментському та загальнодержавному. Змагання організовує спеціальна Служба спортивної адміністрації. Масовий розвиток спорту в школах Греції гальмується нестачею закритих спортивних споруд і спортивного спорядження та обладнання [15].

Програми фізичного виховання в школах Фінляндії передбачають обов'язкові заняття: у 1–2-х класах – по 1,5 години на тиждень, у 3–4-х класах – 3 години, у 5–6-х класах – 2,5 години, у 7–9-х класах – 2 години [15].

Отже, слід зазначити, що в деяких країнах визначається мінімальна кількість годин занять фізичним вихованням на державному рівні, в інших, рішення залишається за школам. Наприклад, у 2011/12н.р. мінімальна кількість (37 годин) фізичного виховання в початковій школі була в Ірландії, а найбільша – 108 год – у Франції. У гімназіях кількість годин уроків була в межах 24 – 35 год в Іспанії, Мальті та Туреччині, а 102–108 годин – у Франції, Австрії. Загалом можна стверджувати, що кількість годин, відведених на фізичну культуру, є низька, порівняно з кількістю годин, що відведені на інші предмети. Можна припустити, що фізичне виховання в школах визначається як менш важливий предмет [15].

Юридично фізичне виховання має такий самий статус як інші предмети в школах у 90% країн, але його фактичний статус сприймається як нижчий у 34% країн. У школах 85% країн стверджують, що навчальний план здійснюватиметься відповідно до закону, але, з другого боку, майже в третині країн предмет із «Фізичне виховання» в статусі поступається іншим і уроки скасовуються частіше, ніж з інших предметів. Таким чином, статус занять фізичним вихованням узаконений як рівний з іншими предметами, однак на практиці він часто сприймається як нижчий [19].

Розглянемо співвідношення кількості годин із «Фізичного виховання» у початковій та середній школах країн Європи впродовж 2006/07н.р. та 2011/12н.р. (рис.1).

Різниця в кількості годин фізичного виховання та інших предметів особливо очевидна на рівні початкової школи. Так, кількість годин фізичного виховання, як правило, є у два рази меншою, ніж годин математики.

Розглянемо співвідношення часу, відведеного на фізичне виховання до загального навчального часу в початковій школах та гімназіях країн Європи у 2011/2012н.р. (рис. 2).

Отже, у початковій школі в половині країн обов'язкове фізичне виховання становить 9–10% від загального навчального часу. В Угорщині, Словенії та Хорватії ця частка сягає 15%, а в Ірландії – лише 4% [15].

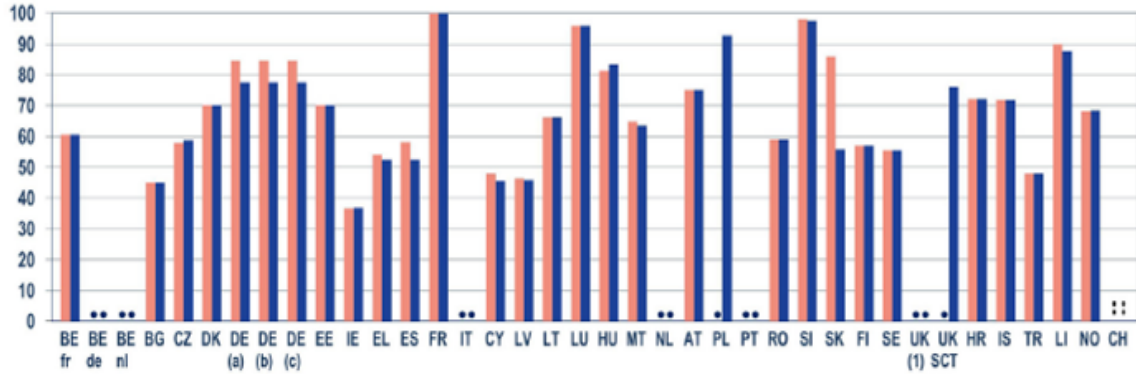
У школах більшості країн досягнення учнів з предмета «Фізичне виховання» оцінюється так само, як з інших предметів. Однак, у початковій школі успішність учнів Мальти та Норвегії, а також в Ірландії на уроках фізичного виховання не оцінюється. У Бельгії та Ісландії школи самі вирішують як оцінювати учнів на заняттях фізичного виховання [15].

У половині країн використовуються два методи для визначення результатів фізичного виховання: формальний і оцінний. Формальний метод використовується найчастіше в початковій школі. У деяких країнах (Греція, Латвія, Угорщина, Польща, Португалія та Словенія) використовується оцінний метод результатів навчання з фізичного виховання в початковій школі. У школах Болгарії, Хорватії, Німеччини, Франції і Австрії використовується лише оцінний метод у

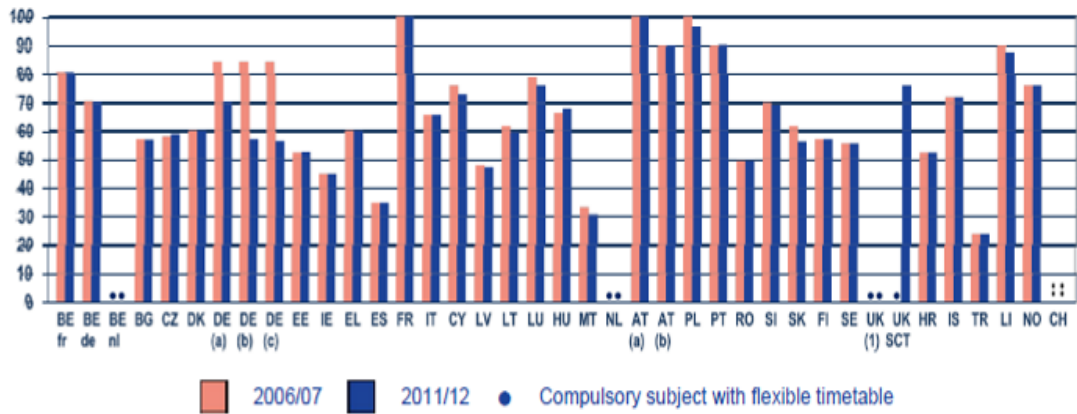

початковій і середній школах, тоді як у Данії та Сполученому Королівстві (Північна Ірландія) переважно, використовується формальний метод визначення результатів навчання з фізичного виховання [15].

а) початкова школа

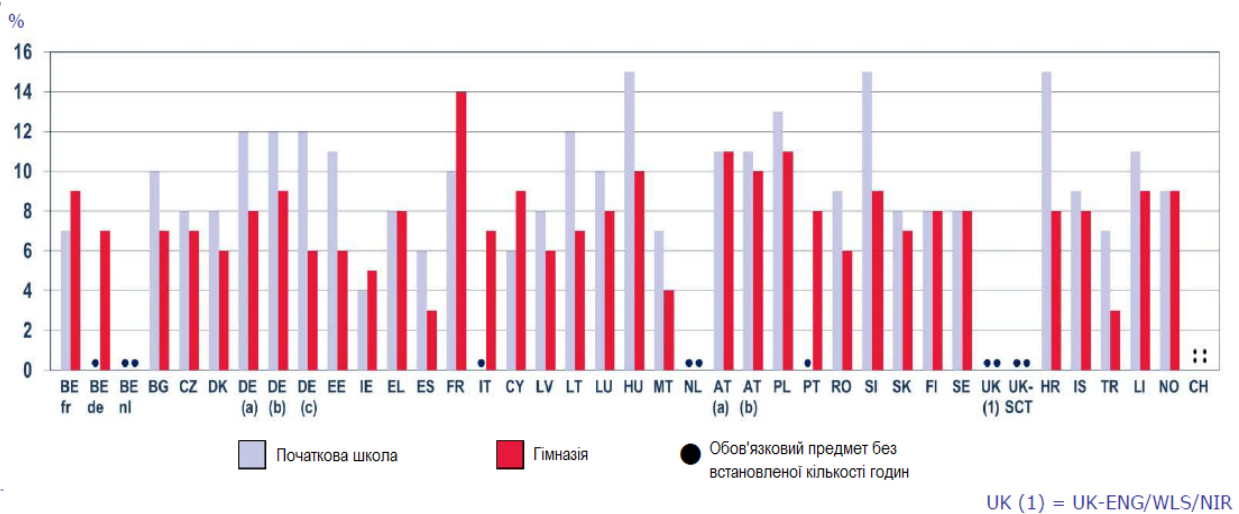
б) середня школа (гімназія)

Source: Eurydice.

UK (1) = UK-ENG/WLS/NIR

Рис. 1. Співвідношення кількості годин з «Фізичного виховання» у 2006/07н.р. та 2011/12н.р. у початковій (а) та середній школах (б) [15]

UK (1) = UK-ENG/WLS/NIR

Рис. 2. Співвідношення часу, відведеного на фізичне виховання до загального навчального часу в початковій та середній школі [15]

Також у більшості країн оцінка з фізичного виховання включається до таблиця разом із оцінками з інших предметів.

Оцінки з фізичного виховання у школах Європейських країн виставляють вчителі, починаючи з різних років навчання. Наприклад:

- у школах Греції – тільки з 3 класу початкової школи;
- у школах Латвії, Польщі і Словенії – тільки з 4 класу початкової школи;
- у школах Угорщини – наприкінці другого року навчання в початковій школі;
- у школах Португалії – тільки з 5 класу;
- у школах Фінляндії – з 8–9 років.

Отже, проведений аналіз дав можливість встановити особливості організації фізичного виховання в школах окремих країн Європи.

Висновки:

1. В усіх країнах Європи надається величезне значення фізичному вихованню в школах упродовж усього періоду навчання. У більшості країн уроки фізичного виховання проводяться не менше ніж 3 рази на тиждень, причому найбільша кількість годин припадає на молодший шкільний вік – найбільш сприятливий для формування навичок і розвитку фізичних якостей. Усі Європейські країни визнають важливість фізичного виховання в школі та підкреслюють важливість фізичної активності та спорту як кращого способу проведення вільного часу.

2. Установлено відмінності мети й завдань занять фізичним вихованням у школах різних країн Європи, часових обсягів обов'язкової та додаткової фізичної активності у шкільних навчальних програмах. З'ясовано різне співвідношення часу уроків фізичного виховання до загальної кількості навчальних годин.

3. Виявлено відмінності у статусі уроку фізичного виховання й системі оцінювання результатів занять у школах різних країн. Майже в усіх країнах оцінюються особисті успіхи й досягнення у фізичному вихованні, хоча в перші роки навчання в школі ця оцінка є формальною.

Перспективи подальших досліджень полягають у вивченні організації позашкільних занять руховою активністю в країнах Європи.

Список літератури

1. *Гринченко І. Б.* Професійна підготовка майбутніх учителів фізичного виховання: досвід європейських країн / І. Б. Гринченко // Засоби навчальної та науково-дослідної роботи. – К., 2014. – Вип.42. – С. 39–50
2. *Annerstedt C.* Physical Education and Health in Sweden. / Annerstedt C. // International Comparison of Physical Education. – 2005. – P. 604–629
3. *Balz E.* Physical Education in Germany / Balz E., Neumann P., Puhse U., Gerber M. // International Comparison of Physical Education. – 2005. – P. 292–309.
4. *Broeke A.* Physical Education and Sport Education in the European Union: The Netherlands. / Broeke A., Van Dalftsen G., Klein G., Hardman K., Physical Education and Sport Education in the European Union. – Editions Revue EP.S., Paris, 2007.
5. *Carreiro da Costa F.* Physical Education in Portugal / Carreiro da Costa F. // International Comparison of Physical Education. – 2005. – P. 554–571.
6. *Dallermassl K.* Physical Education and Education through Sport in Austria / Dallermassl K. // Physical Education and Sport Education in the European Union. – Editions Revue EP.S., Paris, 2007
7. EACEA/Eurydice, 2011. The structure of the European education systems 2011/12: schematic diagrams. Brussels: Eurydice.
8. EACEA/Eurydice, 2012a. Recommended annual taught time in full-time compulsory education in Europe, 2011/12. Brussels: Eurydice.

9. EACEA/Eurydice, 2012b. Key Data on Education in Europe 2012. Brussels: Eurydice.
10. *Eid L.* Physical and Sport Education in Italy / Luca Eid, Nicola Lovecchio, Marco Bussetti // *Journal of Physical Education and Health*. – Opole, 2012. – Vol. 1 (2). – P. 37–43.
11. EU Working Group 'Sport & Health', 2008. EU Physical Activity Guidelines. – Access mode :http://ec.europa.eu/sport/library/documents/c1/eu-physical-activity-guidelines-2008_en.pdf [accessed 12 March 2013].
12. European Commission, 2007. Key Competences for Lifelong Learning - European Reference Framework. – Access mode : http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/publ/pdf/lil-learning/keycomp_en.pdf [accessed 12 March 2013].
13. European Commission, 2007a. White Paper on Sport. COM(2007) 391 final. – Access mode : <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0391:FIN:EN:PDF> [accessed 12 March 2013].
14. European Commission, 2011. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, Developing the European Dimension in Sport, 2011
15. European Commission/EACEA/Eurydice, 2013. Physical Education and Sport at School in Europe. Eurydice Report (Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2013). – Access mode : <http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice>.
16. *Franke E.* School physical education as a promoter of sport for all among the population. / Franke E // Paper to World Congress on Sport for all. – Finland, 1990.
17. *Grossing S.* Physical Education in Austria. / Grossing S., Recla J., Recla, H., // *International Comparison of Physical Education*. – Oxford, 2005. P. 66–82.
18. *Halbert J.* Physical Education in Ireland. / Halbert J., MacPhail A. // *International Comparison of Physical Education*. – 2005. – P. 380–399
19. *Hardman K.* The situation of Physical Education in schools: a European perspective / Hardman K. // *Human Movement*. – 2008
20. Physical Education in Lithuania / Puisiene E., Volbekiene V., Kavaliauskas S., Cikotiene I. // *International Comparison of Physical Education*. – 2005. P. 440 – 459
21. *Ronholt H.* Physical Education in Denmark / Ronholt H. // *International Comparison of Physical Education*. – 2005, P. 206–227
22. *Rychtecky A.* Physical Education and Education through Sport in the Czech Republic / Rychtecky A. // *Physical Education and Sport Education in the European Union*. – Paris, 2007.
23. *Sollerhed A-C.* The Status of Physical Education in the Swedish School System / Sollerhed A-C. // 42nd World Congress, Developing Strategies of International Co-operation in Promotion of HPERSD for the New Millennium. – Cairo, 1999.
24. *Tsangaridou N.* Physical Education and Education through Sport in Cyprus / Tsangaridou N., Yiallourides G. // *Physical Education and Sport Education in the European Union*. – Paris, 2007.
25. *Wallian N.* Physical Education in France / Wallian N., Grehaigne J-F. // *International Comparison of Physical Education*. – 2005. – P. 272–291

ФИЗИЧЕСКОЕ ВОСПИТАНИЕ В ШКОЛАХ СТРАН ЕВРОПЫ

Ольга ЖДАНОВА¹, Любовь ЧЕХОВСКАЯ², Анастасия ФЛЯК²

¹Политехника Опольская, Польша,

²Львовский государственный университет физической культуры, Украина

Аннотация. В статье проанализирована организация физического воспитания в школьном образовании отдельных стран Европы. Проведено сравнение целей и задач занятий, временных объемов обязательной и дополнитель-

ной двигательной активности в школьных учебных программах разных стран. Установлено соотношение времени уроков физического воспитания к общему учебному количеству часов. Приведены статус урока физической культуры и систему оценивания в школах разных стран.

Ключевые слова: физическое воспитание, школьный урок, страны Европы.

PHYSICAL EDUCATION IN SCHOOLS OF EUROPEAN COUNTRIES

Olga ZHDANOVA¹ Lyubov CHEHOVSKA², Anastasia FLYAK²

¹Politechnika Opolska, Poland,

²Lviv State University of Physical Culture, Ukraine

Abstract. The article analyzes the organization of school physical education in some European countries. The goals and objectives of lessons, time and scope of compulsory additional motor activity in the school curricula of various countries have been compared. The correlation of physical education time to the total number of academic hours has been defined. The article shows the status of physical education lesson and its grading system in schools of different countries.

Keywords: physical education, school lesson European countries.